

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 marca 2019 roku (znak (...)), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 18 lutego 2019 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił R. K. (1) prawa do wypłaty rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wnioskodawca na dzień 31 grudnia 2008 roku nie udowodnił wymaganego, co najmniej 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, pomimo spełnienia przez wnioskodawcę pozostałych warunków. Organ rentowy zaliczył wnioskodawcy do zatrudnienia w szczególnych warunkach okres w łącznym wymiarze 14 lat, 5 miesięcy i 13 dni. Odmówił uwzględnienia jako pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia wnioskodawcy od 3 listopada 1986 r. do 6 grudnia 1991 r. w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w S., z uwagi na brak przedłożenia organowi świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach z podaną nazwą stanowiska oraz powołaniem na odpowiednie rozporządzenie i zarządzenie.

(decyzja – k. 25 akt ZUS zainicjowanych wnioskiem o emeryturę z dnia 18 lutego 2019 roku)

W dniu 25 marca 2019 roku odwołanie od decyzji z dnia 7 marca 2019 roku złożył R. K. (1) wnosząc o jej zmianę i przyznanie mu prawa do rekompensaty. Odwołujący podniósł, że od 3 listopada 1986 r. do 6 grudnia 1991 r. wykonywał pracę w warunkach szczególnych na stanowisku betoniarza w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w S. na dowód czego przedłożył świadectwo ze wskazaną nazwą stanowiska.

(odwołanie – k.3)

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie, podnosząc argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie k. 3 – 4 odwrót)

### **Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:**

R. K. (1) urodził się w dniu (...).

(bezsporne)

W dniu 18 lutego 2019 roku wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę.

(wniosek – k.1 – 4 akt ZUS)

Decyzją z dnia 7 marca 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 18 lutego 2019 roku, na podstawie art. 24 w zw. z art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748), przyznał emeryturę wnioskodawcy od 7 listopada 2019 roku, tj. od osiągnięcia przez niego wieku emerytalnego.

(decyzja – k. 23 akt ZUS zainicjowanych wnioskiem o emeryturę z dnia 18 lutego 2019 roku)

Jednocześnie decyzją z dnia 7 marca 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 18 lutego 2019 roku odmówił ubezpieczonemu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy uznał za udowodniony okres pracy w warunkach szczególnych w łącznym wymiarze 14 lat, 5 miesięcy i 13 dni, gdzie wnioskodawca od 4 lutego 1992 roku do 31 lipca 2006 roku wykonywał pracę na stanowisku aparatu w (...), sp. z o.o. w Z..

(decyzja – k. 25 akt ZUS zainicjowanych wnioskiem o emeryturę z dnia 18 lutego 2019 roku)

W okresie od 3 listopada 1986 roku do 6 grudnia 1991 roku ubezpieczony zatrudniony był w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w S., na stanowisku betoniarza, w pełnym wymiarze czasu pracy. W dniach 4 listopada 1991 r. – 16 listopada 1991 r. korzystał on z urlopu bezpłatnego.

(świadczenie pracy – akta ZUS k. 4)

Zakład pracy nie wydał wnioskodawcy świadectwa pracy w warunkach szczególnych.

(okoliczność bezsporna)

Praca wykonywana przez wnioskodawcę na stanowisku betoniarza polegała na formowaniu elementów betonowych i zbrojeniu form. Zakład pracy podzielony był na dwie hale, w których mieściły się po dwa stanowiska. Wnioskodawca przez ok. rok pracował na hali, w późniejszym czasie na powietrzu. W każdej z hal były po dwa stanowiska wibratorów, nad nimi pracowali suwnicowi. Na wibratorach stawiano podstawę, na to następnie nakładano formę, wysmarowaną specjalnym olejem. W dalszej kolejności wkładano zbrojenie i w końcu zasypywano formę betonem. Przy jednym stanowisku pracowało na jednej hali dwóch pracowników, na drugiej trzech – wszyscy zatrudnieni na stanowiskach betoniarzy. Wnioskodawca zasypywał formy betonem co drugi dzień, na zmianę z innym pracownikiem. Zasypywane elementy miały od 4-6 metrów. Ponadto R. K. (1) zagarniał beton do taczki i przewoził na stanowisko. Z betonu wystawały druty tzw. uszy, które wnioskodawca czyścił. Nieraz też wkładał on zbrojenia, smarował i wyciągał tzw. leje, które były wtłaczane w formę aby element był lżejszy. Na zewnątrz wnioskodawca pracował głównie przy przewodach wentylacyjnych. Zajmował się otwieraniem formy, z której wyciągał i czyścił elementy. Dodatkowo trudnił się też produkcją przewodów wentylacyjnych odlewanych z betonu, tj. zalewał i smarował formy oraz pracował na tzw. bateriach, gdzie zajmował się zalewaniem betonem ścian zewnętrznych. Ponadto skarżący pracował przy maszynach robiących pustaki, gdzie wrzucał blachy do maszyn, pilnując czy beton cały czas jedzie taśmą. Pustaki wyjeżdżały na zewnątrz w specjalnym koszu, a w razie zatrzymania maszyny wnioskodawca odpowiedzialny był za wysyp betonu na taśmę. Pracownicy zakładu pracowali na zewnątrz, o ile temperatura nie przekroczyła -10 stopni C.. Przy dużym mrozie uruchamiane były stanowiska wewnątrz.

(zeznania wnioskodawcy R. K. (1) – e-protokół z rozprawy z 29 października 2019 roku 00:26:03 w zw. z e-protokołem z 30.07.2019 roku, czas nagrania: 00:01:10 – 00:16:51 - płyta CD k. 28 )

W trakcie pracy zdarzały się przestoje, jednak trwały nie więcej niż półtorej godziny.

(zeznania świadka A. B. - e-protokół z rozprawy z 29.10.2019r., czas nagrania: 00:05:47 – 00:12:52 - płyta CD k. 5; zeznania świadka M. R. - e-protokół z rozprawy z 29.10.2019r., czas nagrania: 00:15:18– 00:23:41 - płyta CD k. 5)

Wnioskodawca nie był delegowany do innych prac.

(zeznania wnioskodawcy R. K. (1) – e-protokół z rozprawy z 29 października 2019 roku 00:26:03 w zw. z e-protokołem z 30.07.2019 roku, czas nagrania: 00:01:10 – 00:16:51 - płyta CD k. 28; zeznania świadka M. R. - e-protokół z rozprawy z 29.10.2019r., czas nagrania: 00:15:18– 00:23:41 - płyta CD k. 5)

Poza wynagrodzeniem R. K. (2) dostawał dodatek za warunki szkodliwe.

(zeznania świadka A. B. - e-protokół z rozprawy z 29.10.2019r., czas nagrania: 00:12:52 – 00:14:06 - płyta CD k. 5)

### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje:**

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy R. K. (2) przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Stosownie do art. 2 pkt. 5 i art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 664) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego ( tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15 – LEX 2044406).

Zgodnie z art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Artykuł 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W literaturze podkreśla się, że wykładnia przepisu art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych nie może prowadzić do absurdalnego wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjąć tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym lub rozpoczęli służbę po 31 grudnia 1998 roku.

Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX).

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołujący się nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ( Dz. U. z 2016.887 – j.t. ze zm.), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei art. 32 ust.4 ustawy emerytalnej stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W niniejszym postępowaniu ubezpieczony R. K. (1) domagał się ustalenia, że w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w S. od 3 listopada 1986 r. do 6 grudnia 1991 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych i tym samym spełnia warunki do przyznania jej rekompensaty.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Analiza treści wykazu A z powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku wskazuje, że wykonywane przez wnioskodawcę prace odpowiadają pracom wymienionym w Dziale V (zatytułowanym „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”) pod poz. 4 (“Prace zbrojarskie i betoniarskie”) jako prace w szczególnych warunkach.

Przy kwalifikacji pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w spornym okresie w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w S., jako pracy w warunkach szczególnych, pomocnicze znaczenie ma również branżowe (odpowiednie dla branży przemysłu, w której działalność prowadził ww. zakład) zarządzenie nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których wykonywane są prace w warunkach szczególnych uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty (Dz.Urz.MB.1983.3.6). W dziale V wykazu A, stanowiącego załącznik nr 1 do ww. zarządzenia (zatytułowanym „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”) pod poz. 4 (zatytułowaną “Prace zbrojarskie i betoniarskie”) w punkcie 3 wymienione jest stanowisko pracy betoniarz.

Natomiast w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011. 237.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia. W myśl §21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe,

a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 maja 1985 r., III UZP 5/85 wyjaśnił, że w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe dopuszczalne jest przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy. Pogląd ten został rozwinięty w art. 473 k.p.c., który stanowi, że w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. W postępowaniu przed tymi sądami okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń mogą być udawdaniane wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi (por. wyr. SN z dnia 02.02.1996 r. II URN 3/95 OSNP 1996/16/239). Mając powyższe na uwadze podnoszony przez organ rentowy zarzut braku wykazania przez wnioskodawczynię wykonywania pracy w warunkach szkodliwych wobec nieprzedstawienia stosownego świadectwa nie mógł odnieść skutku.

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana przez ubezpieczonego w powyższym okresie była wykonywana w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach, wszelkimi środkami dowodowymi, tj. na podstawie zeznań świadków, zeznań samej ubezpieczonej oraz dowodów z dokumentów przedłożonych w toku postępowania dowodowego. Z tych też przyczyn Sąd dopuścił dowód z zeznań zgłoszonych świadków, przesłuchania wnioskodawczyni oraz załączonych akt osobowych.

W ocenie Sądu Okręgowego analiza zgromadzonego materiału dowodowego daje podstawę do stwierdzenia, iż od 3 listopada 1986 r. do 6 grudnia 1991 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy R. K. (1) wykonywał pracę betoniarza. Niespornym w przedmiotowej sprawie jest, że praca ta polegała na formowaniu elementów betonowych, tj. zasypywaniu form betonem. Mimo rotacji między stanowiskami, wnioskodawca adekwatnie i każdorazowo odpowiedzialny był za czynności związane ze stanowiskiem betoniarza.

Powyższe okoliczności zostały jednoznacznie potwierdzone zeznaniami świadków A. B., M. R. oraz zeznaniami skarżącego. Także dokumentacja osobowa wskazuje, iż wnioskodawca przez cały czas zatrudniony była na stanowisku betoniarza..

Zatem należy przyjąć, iż mimo braku wydania odpowiedniego świadectwa, tj. z powołaniem się na odpowiednie rozporządzenie i zarządzenie wnioskodawca w okresie od 3 listopada 1986 r. do 6 grudnia 1991 r. wykonywał zawód kwalifikujący się jako praca w warunkach szczególnych. Tym samym do stażu pracy w warunkach szczególnych należy doliczyć do uznanych już przez organ 14 lat, 5 miesięcy i 13 dni, okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w S., tj. 5 lat, 1 miesiąc i 4 dni, pomniejszone o korzystanie z urlopu bezpłatnego w okresie od 4 listopada 1991 r. do 16 listopada 1991 r. ( 23 dni), czyli staż w łącznej wysokości 5 lat, 11 dni) co łącznie z okresem uznanym przez organ rentowy daje 19 lat, 5 miesięcy i 24 dni.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477<sup>14</sup> §2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał R. K. (2) prawo do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

## ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego wypożyczając akta rentowe.

9 XII 2019 roku.